

Peyâm'ı Hatırlamak: Edebiyat Gazetesi Peyâm'da Edebi Tenkit*

Yeni Türk Edebiyatı anabilim dalında yapmış olduğu çalışmalarla bilinen, süreli yayınlarla ilgili titiz çalışmalarıyla tanınan Doç. Dr. Kahraman Bostancı'nın önemli bir çalışması daha yayımlandı. Bostancı'nın üçüncü kitabı olan *Edebiyat Gazetesi Peyâm'da Edebi Tenkit* isimli kitapta bir edebiyat gazetesi olan *Peyâm*'ın tematik olarak incelendiğini görüyoruz.

Kitabı dokuz bölüm olarak oluşturulan yazar, bu bölümleri şöyle adlandırmıştır: Birinci bölüm Eski Edebiyat, ikinci bölüm Halk Edebiyatı, üçüncü bölüm Yeni Türk Edebiyatı, dördüncü bölüm Doğu ve Batı Edebiyatları ile İlgili Eleştiriler, beşinci bölüm Bilim Üzerine Eleştiriler, altıncı bölüm Kitâbiyat Tanıtımı ve Eleştirileri, yedinci bölüm Edebiyat Olayları ile İlgili Durumlar ve Eleştiriler, sekizinci bölüm a) Sanat ve Estetik Üzerine Eleştiriler, b) Güzel Sanatlar, dokuzuncu bölüm *Peyâm*'ın Dizini.

Kitap, *Peyâm*'ın basıldığı dönemdeki edebî yaklaşımı, edebî meseleleri, eleştiri konularını tek tek ele almaktadır. Türk edebiyatı'nın önemli eksikliklerinden biri olan eleştiri türüne sıkça, titizce yer verilmesi, kavramlar üzerine tartışma yapılabilmesi için o kavramların bilinmesinin gerekliliği *Peyâm*'da sıkça işlenmiştir.

Bilindiği gibi gazeteler, yazıldıkları döneme ışık tutmuş ve o dö-

min aynası olmuştur. Hem aktüaliteyi içermesi, hem de güncel konular hakkındaki görüşler gazeteleri önemli bir konuma getirmiştir. Bugün dahi gazetelerin arşivlenmesi, toplumsal hafızanın arşivlenmesi demektir. Buna en basit örnek olarak Recaizâde Mahmut Ekrem'in vefatından sonra yakın çevresinin kendisiyle ilgili düşüncelerine yer verilmesi; sanatçı dostlarının ve öğrencilerinin yazılarını gösterebiliriz.

Peyâm gazetesi geniş bir konu yelpazesine yazınımıza dâhil olmuştur. Divan Edebiyatı, Halk Edebiyatı, çerçevesini yeni yeni oluşturmuş olan Yeni Türk Edebiyatı, bilimsel eleştiriler, Batı edebiyatları (Fransız, İngiliz ve Norveç edebiyatları hakkındaki bilgiler), Doğu Edebiyatı (Arap Edebiyatı bazında ele alınmıştır.), estetik-güzel sanat ilişkileri ve Türk tiyatrosu gibi konular gazetede yer alan konulardan bazılarıdır.

Peyâm'ın başyazarı olan Ali Kemal'in gazetecilik birikimi ve ortaya doğru işler koyma isteği *Peyâm*'ın çizgisini belirlemiştir. Tartışılan konulardaki bilgi altyapısının yetersizliğine sıkça temas etmiş, unutulmuş değerleri halka hatırlatıp bir kamuoyu yaratma hedefini izlemiştir. Yine gazetenin yazılarından da anlaşılıyor ki, hedeflerinde başarısız oldukları söylenemez.

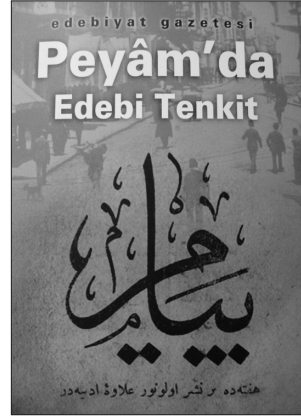
Ali Kemal'in gelenekle ilgili yazıları, söz konusu toplumun hayat ve

* Kahraman Bostancı, *Edebiyat Gazetesi Peyâm'da Edebi Tenkit*, Kesit Yayınları, İstanbul, 2010, 311 s.

edebiyat geleneklerinden uzaklaşıl-maya başlandığı izlenimini veriyor. Ancak Ali Kemal'in bu konudaki yazıları, Divan edebiyatını halka ısrarla hatırlatmak istemesi, dönemi için önemli bir kıvılcım niteliğindedir.

Edebiyat gazetesi *Peyâm*, dönemin en etkili edebiyat gazetelerinden biri olarak tanınmış yazar ve sanatçıların da buluşma yeri olmuştur. Ali Kemal'in dışında Rıza Tevfik, Yakup Kadri, Mehmet Rauf, Hüseyin Dâniş, Yahya Kemal (Süleyman Sa'di takma adıyla), Dânişzâde Şevket Gavsî gibi dönemin önemli kalemelerinin çeşitli konular üzerindeki yazıları etki uyandıran yazılardır.

Sonuç olarak Kahraman Bostancı'nın *Edebiyat Gazetesi Peyâm'da Edebi Tenkit* adlı kitabı, bizi 1913-1914 yıllarını, sanat ve fikir hayatı açısından daha iyi anlamamızı sağlamaktadır. Kitap, akademisyenler ve dönemin

şartlarını anlamaya çalışan araştırmacılar için de büyük önem arz etmektedir. Kitaptaki önemli alıntılar, gazetesinin dizini ve abartılı olmayan doğru tespitler sayesinde artık *Peyâm* gazetesi meraklıları ve ilgilileri için soyut olmaktan çıkıp gözle görülür ve gayet anlaşılır hâle gelmiştir.

*Aydın Güler***

** Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi.